

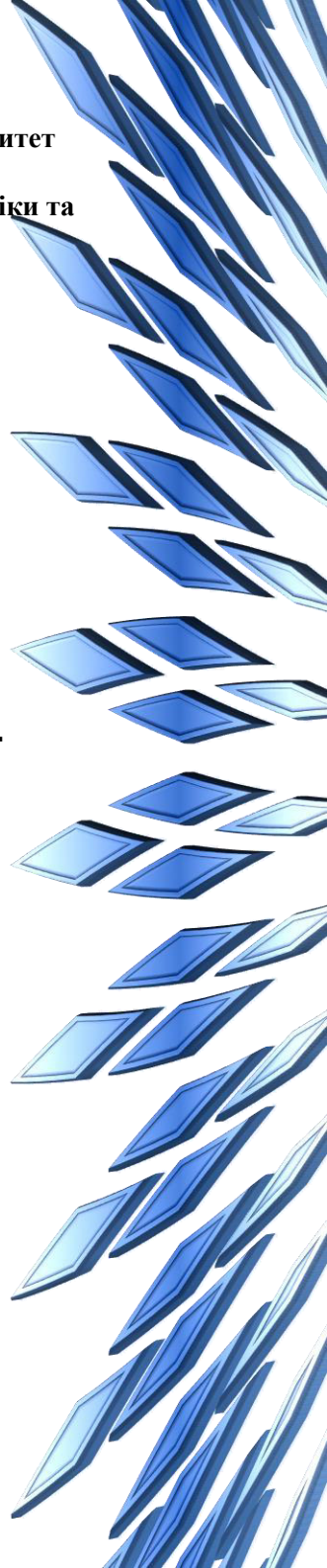
Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка
Науково-навчальний інститут фінансів, економіки та
менеджменту
Кафедра фінансів і банківської справи

**«ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА:
ДЕРЖАВА, РЕГІОН,
ПІДПРИЄМСТВО»**

**Матеріали V Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-
конференції
з міжнародною участю**

20 грудня 2018 р. – 20 січня 2019 р.

Полтава
2019

УДК 330.336

E45

Редакційна колегія:

В.О. Онищенко, д.е.н., професор; Г.В. Козаченко, д.е.н., професор;
Л.О. Птащенко, д.е.н., професор; С.В. Онищенко, д.е.н., доцент;
Т.М. Завора, к.е.н., доцент.

E45 Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю, 20 грудня 2018 р. – 20 січня 2019 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2019. – 161 с.

ISBN 978-966-616-177-5

У збірнику матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю представлено результати розвитку теорії економічної безпекології, теоретичні та методологічні аспекти системотворення економічної безпеки держави, регіону та підприємства, забезпечення економічної безпеки держави, регіону, підприємства (концепції, напрями дій, способи та алгоритми), оцінювання економічної безпеки держави, регіону, підприємства.

Участь у конференції взяли науковці та практики з м. Київ, Львів, Харків, Одеса, Северодонецьк, Хмельницький, Вінниця, Кривий Ріг, Полтава.

Призначений для фахівців з економічної безпеки, науковців, викладачів, аспірантів, докторантів та студентів.

Тези надано в авторській редакції. За виклад, зміст, достовірність та відсутність плагіату у тезах відповідають автори.

УДК 330.336

ISBN 978-966-616-177-5

© Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКОЛОГІЇ

Варналій З.С.

Диспаритетність інвестиційного розвитку регіону як загроза інвестиційній безпеці України 7

Козаченко Г.В.

Загроза діяльності підприємства: зміст поняття 11

Онищенко С.В.

Методологія дослідження економічної безпеки регіону: принципові засади 16

Коваленко В.В.

Філософія фінансової безпеки банківської системи в умовах структурних дисбалансів економіки України 20

Кривенко О.А.

Основні аспекти необхідності вдосконалення розкриття банківськими установами України публічної інформації про фінансовий стан та результати діяльності 23

Арзуманян А.С.

Регуляторні імперативи у забезпеченні економічної безпеки підприємницької діяльності 27

Бондаревська О.М., Лисовин В.О.

Зміст поняття «економічна безпека регіону» 30

Литвин Г.П., Сахно І.Д.

Економічна безпека підприємства: основні загрози та шляхи подолання 35

Супруненко А.С.

Сутність соціально-економічної безпеки регіону 38

Забураєва О.Ю.

Економічна безпека України: загрози та перспективи 40

Огнівенко Д.О.

Економічна безпека підприємства: сучасні проблеми 46

Шулик Л.П., Каленіченко Є.С., Кучеренко В.О.

Поняття економічної безпеки. стан та напрями розвитку економічної безпеки України 49

Шевченко О.О.

Економічна безпека країни: загрози та шляхи її забезпечення 53

СЕКЦІЯ 2. СИСТЕМОТВОРЕННЯ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕКОЛОГІЇ: ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО

Ілляшенко О.В.

Основні характеристики системи економічної безпеки підприємства 57

Рудніченко Є.М.

Митниця як суб'єкт впливу на систему економічної безпеки підприємства 60

Росошанська О.В.

Системні компоненти парадигми екосесенту 64

Левицька А.В., Гриценко А.А.

Управління ризиками в системі фінансово-економічної безпеки учасників електроенергетичного ринку 66

Мехед А.М.

Необхідність створення системи фінансово-економічної безпеки підприємства 69

Рицар А., Ситник В.

Особливості системи економічної безпеки вітчизняних сільськогосподарських підприємств 72

Тутов В.О.

Елементи системи соціально-економічної безпеки підприємства 75

СЕКЦІЯ 3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ, ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ, НАПРЯМИ ДІЙ, СПОСОБИ ТА АЛГОРИТМИ

Бойко В.В.

Управління диверсифікацією ризиків економічної безпеки розвитку сільських територій 78

Стурнов І.Г.

Economic security problems in urban tourism development 81

Гавловська Н.І.

Безпекоорієнтоване управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства 84

Овчаренко Є.І., Богданов Р.І.

Спеціальні режими та напрями діяльності служби економічної безпеки підприємства 88

Волкова В.В., Волкова Н.І.

Підвищення капіталізації вітчизняних банків як важіль фінансової безпеки країни 91

Черв'як А.В.	
Особливості забезпечення економічної безпеки фінансових установ	97
Босенко В.А.	
Інвестиційна безпека держави	102
Нерода С.М., Корнієнко Д.С.	
Забезпечення фінансової безпеки комерційних банків як фактор впливу на фінансову безпеку країни	105
Гуміров В.	
Дисципліна як роль безпеки на підприємстві	107

СЕКЦІЯ 4. ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ, ПІДПРИЄМСТВА

Онищенко В.О., Бондаревська О.М.	
Оцінювання впливу бюджетної децентралізації на економічну безпеку регіону	112
Мельниченко О.А.	
Методологічні засади оцінювання економічної безпеки національної економіки	115
Рач В.А., Медведева Е.М.	
Жесткие, мягкие и ментальные подходы к безопасности социально-экономических образований	118
Лактіонова О.А.	
Фінансова стійкість університету як критерій його виживання в сучасній моделі фінансування вищої освіти	120
Башиїнська І.О., Гомонюк Г.І.	
Особливості функціонування та ризики використання криптовалют	124
Завора Т.М.	
Оцінювання загроз соціально-економічній безпеці Полтавського регіону	129
Ковальова О.М., Каплун А.С.	
Фінансова стійкість в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	134
Любич А.В.	
Порівняльний аналіз нормативно-правової бази та існуючих практик розрахунку інтегрального індексу економічної безпеки України	139
Міщук Є.В.	
Оцінювання економічної безпеки підприємства на основі показників часу	141

Наконечна Ю.Л., Демиденко Л.М.	
Основні показники оцінки стану бюджетно – боргової безпеки в Україні та ризики впливу бюджетної децентралізації (на прикладі Естонії)	144
Вахлакова В.В.	
Оцінки економічної безпеки підприємства у прийнятті управлінських рішень	149
Перетяга М.Л.	
Аналіз діяльності страхових компаній у контексті безпеки страхового ринку	153
Бочкарьова Д.Д., Третяк К.О.	
Сучасний стан і характеристика рейдерства в Україні	157

Література

1. Онищенко В. О. Завора Т. М., Чепурний О. В. Соціальна безпека регіону: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Полтава : ПолтНТУ, 2015. 275 с.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277. URL: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm.
3. Статистичний збірник «Україна в цифрах 2017». URL: www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/08/Ukr_cifra_2017_u.pdf.
4. Завора Т. М., Чепурний О. В. Комплексна система моніторингу соціальної безпеки регіону. Соціально-економічні проблеми адаптації реального сектора в сучасних умовах : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. Донецьк: Цифрова типографія, 2013. С. 20–22.
5. Козаченко Г. В., Буколова В. В. Соціально-економічна безпека регіону: поняття та особливості дослідження. У кн.: Економічна безпека: держава, регіон, підприємство : монографія в 3-х т., Т. 2. за заг. ред. В. О. Онищенка та Г. В. Козаченко. Полтава : ПолтНТУ, 2018. С. 169–179.
6. Козаченко Г. В. Буколова В. В. Аналіз підходів до оцінювання соціально-економічної безпеки регіону. Проблеми економіки. 2018. № 1. С. 150-157.
7. Чепурний О. В., Завора Т. М. Методичні підходи до діагностування стану соціальної безпеки регіону. Економіка і регіон. 2012. № 5(36). С. 86–92.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

О.М. Ковальова, кандидат економічних наук, доцент

А.С. Каплун, здобувач ступеня магістра

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Однією з вагомих груп показників в системі оцінки фінансового стану підприємства є показники фінансової стійкості, що характеризують здатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями. Недостатній рівень фінансової стійкості може спровокувати неплатоспроможність та надалі банкрутство підприємства, надлишковий – обтяжує підприємство надмірними резервами та запасами.

Отже, розгляд проблематики фінансової стійкості в контексті мінливих ринкових зовнішньоекономічних умов в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства відповідає вимогам часу.

Інформаційною базою для визначення показників фінансової стійкості підприємства є бухгалтерський баланс. Розглянемо особливості розрахунку відносних та абсолютних показників фінансової стійкості на прикладі підприємства фармацевтичної галузі – СП «Оптіма-Фарм, ЛТД». У табл. 1 надано відносні показники фінансової стійкості підприємства.

Протягом 2014-2017 рр. постійно зростали власні обігові кошти. Це свідчить про поліпшення фінансового стану підприємства у 2014-2017 рр.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами знаходиться в межах нормативного значення ($>0,1$), що вказує на здатність підприємства фінансувати оборотні активи за рахунок власних коштів. Починаючи з 2015 р., спостерігається висхідна динаміка коефіцієнта, зростання склало 13,1 % у 2017 р. порівняно з 2016 р.

Тенденція показника маневреності робочого капіталу відповідає нормативному напрямку зменшення протягом 2014-2016 рр., проте у 2017 р. напрям руху змінився.

Маневреність власних обігових коштів вказує на зменшення практично у 4 рази частини власних обігових коштів, яка перебуває у грошовій формі протягом 2014-2017 рр.

Аналіз даних підприємства свідчить про зростання коефіцієнта забезпечення власними обіговими коштами запасів у 2014-2016 рр., що є позитивним явищем, та скорочення на 23,6 % у 2017 р., що йде у розріз з нормативним напрямом змін.

Таблиця 1

Показники фінансової стійкості СП «Оптіма-Фарм, ЛТД»
за 2014-2017 рр.

Показники	На 31.12. 2014 р.	На 31.12. 2015 р.	На 31.12. 2016 р.	На 31.12. 2017 р.	Зміна
Власні обігові кошти (ВОК), млн. грн.	845392	899461	1064775	1204114	Збільшення
Коефіцієнт забезпечення оборот. активів власн. коштами	0,24	0,22	0,23	0,17	Збільшення; $K > 0,1$
Маневреність робочого капіталу	2,45	2,38	2,33	3,06	Зменшення
Маневреність ВОК	0,38	0,24	0,02	0,09	Збільшення
Коефіцієнт забезпечення ВОК запасів	0,41	0,42	0,43	0,33	Збільшення
Коефіцієнт покриття запасів	1,48	1,62	1,53	1,62	Збільшення

Коефіцієнт фінансової автономії	0,259	0,240	0,251	0,195	Збільшення, K>0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	3,86	4,17	3,98	5,13	Зменшення, K=2
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,231	0,213	0,224	0,170	Збільшення, K>0,1
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,741	0,760	0,749	0,805	Зменшення, K<0,5
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,313	0,280	0,299	0,211	K>1
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,026	0,025	0,024	0,022	Збільшення
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,384	0,367	0,403	0,309	K=0,85-0,9
Коефіцієнт фінансового важеля	0,48	0,53	0,61	0,58	Ситуаційна оцінка

Коефіцієнт покриття запасів свідчить, що на одиницю коштів, які вкладено в запаси, припадає у сукупності 1,62 грн. власних коштів, довгострокових та короткострокових зобов'язань у 2017 р.. Фактичні розрахунки показали його зростання протягом 2016-2017 рр.

Коефіцієнт фінансової автономії або незалежності у 2017 р. склав 0,195, що вказує на здатність підприємства профінансувати за рахунок власного капіталу лише 19,5 % активів. Його значення свідчить про високий рівень фінансових ризиків, який наростає з кожним наступним роком, адже у 2014 році коефіцієнт фінансової автономії становив 0,259.

Частка власного капіталу, що спрямована на фінансування оборотних активів, становила 17 % у 2017 р., що свідчить про низхідну динаміку коефіцієнта маневреності власного капіталу, оскільки він знизився на 24 в.п. порівняно з 2016 р.. Коефіцієнт маневреності власного капіталу загалом відповідає нормативному значенню – 0,1 та вище протягом досліджуваного часового інтервалу.

За рахунок довгострокових та короткострокових позикових ресурсів у 2017 р. фінансувалося 80,5 % активів, що на 7,5 в.п. більше значення 2016 р.. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу підтверджує високу залежність підприємства від позикових джерел фінансування.

Коефіцієнт фінансової стабільності має значно нижчі за нормативний показник значення, сягнувши мінімального рівня 0,211 у 2017 р. при нормативі в 1, що свідчить про суттєве перевищення обсягу позикових коштів над власними.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів свідчить, що питома вага залишкової вартості основних засобів у загальній вартості майна підприємства залишається практично незмінною і коливається в межах 2,2-2,6 %.

Коефіцієнт фінансової стійкості показує, що лише 30,9 % активів у 2017 р. фінансувалося за рахунок довгострокових джерел фінансування – власного капіталу та довгострокових позикових фінансових ресурсів. Зменшення показника за досліджуваний період 2014-2017 рр. свідчить про наростаючий ризик втрати платоспроможності.

Аналіз сукупності показників фінансової стійкості з урахуванням специфіки діяльності підприємства дає змогу зробити висновок, що підприємство протягом 2014-2017 рр. знаходилося у незадовільному фінансовому стані, на що вказує підвищення фінансового ризику та висока залежність від позикових джерел фінансування.

Фінансову стійкість підприємства діагностують і з використанням абсолютних показників, що характеризують міру забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування.

Абсолютні показники типу фінансової стійкості СП «Оптіма-Фарм, ЛТД» визначено за даними бухгалтерського балансу (табл. 2).

Таблиця 2

Тип фінансової стійкості СП «Оптіма-Фарм, ЛТД» за 2014-2017 рр.

Показники	На 31.12. 2014 р.	На 31.12. 2015 р.	На 31.12. 2016 р.	На 31.12. 2017 р.	Абс. відхилення 2017/2014
Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	845,39	899,46	1064,78	1204,11	358,72
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	1299,77	1434,43	1788,68	2009,04	709,27
Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	1299,77	1716,27	2070,52	2903,88	1604,11
Запаси	2072,65	2139,15	2486,19	3678,61	1605,96
Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів	-1227,26	-1239,69	-1421,41	-2474,5	-1247,24

Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	-772,88	-704,72	-697,51	-1669,57	-896,69
Надлишок (+) нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	-772,88	-422,88	-415,67	-774,73	-1,85
Надлишок (+) нестача (-) джерел фінансування на 1 грн. запасів, грн.	-0,37	-0,20	-0,17	-0,21	0,16
Тривимірний показник типу фінансової стійкості	(0; 0; 0)	(0; 0; 0)	(0; 0; 0)	(0; 0; 0)	-

Відповідно до значень показників підприємство протягом 2014-2017 рр. знаходилося у кризовому фінансовому стані - для забезпечення запасів не вистачало необхідних джерел їх формування. Тримірний показник фінансової стійкості набуває наступного значення – $(S - 0, 0, 0)$, оскільки $\Delta \text{ВОК} < 0$; $\Delta \text{ВДПК} < 0$; $\Delta \text{ОК} < 0$.

СП «Оптіма-Фарм, ЛТД» гостро відчувало зростаючу нестачу, по-перше, власних обігових коштів протягом досліджуваного періоду, а, по-друге, нестачу довгострокових та короткострокових джерел фінансування. На підприємстві спостерігалася нестача джерел фінансування на 1 грн. запасів, що у 2017 р. становило 0,21 грн.

Таким чином, аналіз абсолютних та відносних показників фінансової стійкості дозволив виявити в аналізованому періоді низьку фінансову стійкість підприємства та високий рівень залежності від позикових джерел фінансування діяльності. Рівень забезпеченості власними оборотними коштами був низьким. Тому потрібні невідкладні заходи для підвищення ефективності управління активами та пасивами підприємства, реструктуризації заборгованості та зваженої роботи з джерелами фінансових ресурсів.

Література

1. Офіційний сайт «СП Оптіма-Фарм, ЛТД». URL: <http://www.optimapharm.ua/>

Наукове видання

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА:
ДЕРЖАВА, РЕГІОН, ПІДПРИЄМСТВО**
Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
з міжнародною участю

Комп'ютерна верстка

О.М. Бондаревська

Матеріали друкуються мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.
Електронне видання.
